

Altres solucions, si us plau, per a la llengua

Autor: Quim Gibert

Data de publicació: 22-09-2022

En Quim Gibert proposa mantenir la llengua catalana sempre i en tot lloc de la Nació per afrontar-ne el retrocés.

Oficina d'Informació Turística, xamfrà de plaça Sant Jaume amb el carrer Ciutat, setembre de 2016. Mentre faig cua per fer unes consultes em plau sentir la tècnica municipal de turisme parlant en italià a la família estrangera que em precedeix. Quan arriba el meu torn, la jove funcionària se'm dirigeix en castellà en l'instant d'assessorar-me. Li demano si em pot fer les explicacions en català i em diu que no el sap parlar. El somriure de circumstàncies que transmet la noia, que m'atén, em deixa entreveure que se sent tan incòmode com jo. Institucions catalanes i altres organismes d'estat han tolerat que, després de quaranta anys de postfranquisme, es puguin produir, tant en el Cap i casal com altres punts de la nostra geografia, situacions d'aquesta mena.

Que uns italians puguin ser atesos en la seva llengua, com en el cas que ens ocupa, i un català no pugui ser atès en la seva llengua per l'administració local, en un punt tan cèntric de Ciutat Vella, al segle XXI, és una forma de violència subreptícia. Altrament coneguda com violència simbòlica, atès que l'actual status quo la banalitza impàvidament. I, per tant, els que la pateixen no solen percebre-ho com una discriminació lingüística.

Pel periodista Francesc Canosa, el problema del català és que hem negat el problema: «Hi ha persones, però no disposem d'institucions que sàpiguin donar resposta als problemes que tenim amb la realitat. No tenim un estat. El que tenim és un Estat en mal estat». Més que una nació, segons Canosa, no som més que una quota: «I quan ets una quota deixes de ser humà. No veus les persones, veus un tant per cent, veus un full d'excel. No veus històries, no veus el paisatge, no veus els pobles, no veus l'energia».

A ran de la minvant presència del català (i de l'occità a l'Aran), en l'ús interpersonal, la qual cosa explica la substitució lingüística i degradació de la nostra llengua, ha aparegut Llengua i república (Nexum Ed., Barcelona 2021) del Grup Koiné. El llibre aplega, entre altres textos de debat, el Manifest Koiné (www.llenguarepublica.cat). Es tracta d'una

anàlisi, embastada en el decurs d'un any i mig, a propòsit de les constants vitals de la llengua i les conclusions resultants. L'esmentat estudi, difós el març del 2016, aborda el tractament de la llengua en una Catalunya plenament sobirana. En tot moment la documentació té en compte la llengua de signes. Entre les aportacions de Llengua i república, els coautors recalquen que «el règim constitucional espanyol del 1978 només va aixecar, en part, la criminalització secular del català, però ha mantingut l'aprenentatge forçós del castellà. I no ha permès l'adopció de mesures necessàries per una reversió eficaç de la situació de subordinació de l'ús social d'una llengua a l'altra».

Koiné, col·lectiu compost per professionals de l'òrbita lingüística, és del parer que la llengua catalana és un element nuclear: «Sense llengua catalana ni tan sols existiria Catalunya». Tant és així, que Koiné considera que la divisió entre catalanoparlants i castellanoparlants «és una divisió mental imposada per la ideologia del bilingüisme social». I és que a Catalunya, en àmbits d'ús restringit, es parlen cap a tres-centes llengües. L'amazic és possiblement la tercera llengua més parlada entre nosaltres. Per Koiné, el bilingüisme (o el trilingüisme, és a dir, el poliglòtisme), que pugui tenir o adquirir tot ciutadà individualment, és una riquesa cultural. Però el bilingüisme, fenomen inicialment positiu, esdevé pervers quan la bilingüització és a la força. El lingüista Juan Carlos Moreno Cabrera, en un parlament inclòs a Llengua i república, diu que, «al ser forzosa implica que esa fuerza sólo la puede ejercer una comunidad que tiene mayor poder que la comunidad que se bilingüiza obligatoriamente (...); esa bilingüización forzosa conlleva una erosión progresiva de la lengua dominada».

Aquestes dinàmiques han convertit el català, en més d'una ocasió, en una llengua insegura, conflictiva, generadora d'estrès. I, aleshores, molts catalanoparlants, desbordats pel context, s'estimen més girar la llengua. Així també ho subscriu Koiné: «No es pot conscienciar i estimular un ciutadà perquè adopti una conducta lingüística normalitzada a la feina, si no hi ha la seguretat que no s'arrisca a una represàlia de l'empresa, per exemple». Els 276 signants del Manifest Koiné denuncien que el nou règim, tant l'espanyol com l'autonòmic català, «hagi volgut emmascarar aquesta realitat de subordinació i arraconament de la llengua del país presentant Catalunya com un país "bilingüe", i fent aparèixer aquest presumpte fet com una realitat natural».

L'equip redactor de Llengua i república, a hores d'ara organitzat en associació, assenyala que el procés de minorització i submissió del català té dimensions històriques i ha format part consubstancial dels dos grans projectes castellans de les èpoques moderna i contemporània: «La construcció, primer, de l'imperi hispànic i, després, l'intent de construcció d'un estat espanyol concebut com a uninacional, unilingüe, centralitzat administrativament i articulats a través d'un imaginari i una ideologia supremacista en què la llengua i la cultura castelleses tenien i tenen un paper fonamental». Ho va confirmar el jurista Alfons López Tena, en una conferència a Fraga el febrer de 2008, quan suggeria de fixar-se en la Franja de Ponent, un territori sense gairebé capacitat de resistència, raó per la qual els catalanoparlants no gaudeixen de drets lingüístics: «Així és verament com les autoritats d'aquest país tractarien tots els ciutadans (catalanoparlants d'arreu) en el cas que no tinguessin impediments per fer-ho». En aquest sentit, l'economista Miquel Puig apunta que, per la majoria dels espanyols, «imposar el castellà és poc menys que un deure civilitzador». A més, Puig recorda, basant-se en els darrers informes públics, que la immersió lingüística no s'està aplicant i que els vailets catalans «són ara socialitzats fonamentalment a través de pantalles que els parlen en castellà».

Vaig allotjar a casa, una temporada, un ensenyant de secundària, fill de Saragossa, destinat provisionalment a Fraga, ciutat del Baix Cinca, on resideixo habitualment. L'hoste havia estiuejat de menut a la Costa Daurada. Potser sigui l'excepció que confirma la regla, però el dia que se'n va anar, em va dir: «Gracias por hablarme en catalán». «No es mereixen, Jaime».

Quim Gibert,
Psicòleg i coautor d'Autoestima i Països Catalans

<https://www.radiocatalunya.cat/altres-solucions-si-us-plau-per-a-la-llengua/>